ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

ONA TILI DARSLARIDA INTERFAOL TA'LIM VA UNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI (BOSHLANG'ICH SINF MISOLIDA)

Abdusamadova Saodatxon Sobirjonovna
Termiz davlat pedagogika instituti talabasi
Daminova Dilbar Melimurodovna
Termiz davlat pedagogika instituti
Boshlang'ich ta'lim kafedrasi o'qituvchisi
dilbardaminova9@gmail.com+998997470084

Annatatsiya. Ona tili darslarida interfaol ta'limning nazariy asoslari va uni amaliyotga joriy etishning samarali yo'llari ko'rib chiqiladi. Interfaol metodlarning an'anaviy o'qitish usullaridan ustunliklari, xususan, o'quvchilarni faollashtirish, ularning kreativ va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishdagi didaktik imkoniyatlari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Ona tili ta'limi, interfaol ta'lim, didaktik imkoniyatlar, interfaol metodlar, kreativ fikrlash, tanqidiy fikrlash, o'quvchi faolligi, innovatsion texnologiyalar, ta'lim samaradorligi, kommunikativ ko'nikma.

Аннатация. На уроках родного языка будут рассмотрены теоретические основы интерактивного обучения и эффективные пути его внедрения в практику. Анализируются преимущества интерактивных методов перед традиционными методами обучения, в частности, их дидактические возможности в активизации учащихся, развитии у них навыков творческого и критического мышления

Ключевые слова: обучение родному языку, интерактивное обучение, дидактические возможности, интерактивные методы, творческое мышление, критическое мышление, активность учащихся, инновационные технологии, эффективность обучения, коммуникативные навыки

Annatation. In the lessons of the mother tongue, the theoretical foundations of interactive education and effective ways to introduce it into practice are considered. The advantages of interactive methods over traditional teaching methods are analyzed, in particular, the didactic possibilities of activating students, developing their creative and critical thinking abilities.

Keywords: native language education, interactive education, didactic opportunities, interactive methods, creative thinking, critical thinking, student activism, innovative technologies, educational effectiveness, communicative skills.

Boshlang'ich ta'lim har qanday inson shaxsiyatining poydevori hisoblanadi. Ona tili esa bu poydevorning eng asosiy ustunidir. Barcha fanlarning kaliti nutq-ta'lim vositasidir. Asosiy kommunikativ vositasi ona tili faqat fan emas, balki boshqa barcha fanlarni (matematika, tabiiy fan, tarbiya,o'qish savodxonligi) o'rganish va o'zlashtirish uchun yagona asosiy vositadir. O'quvchi savolni tushunishi, topshiriqni o'qiy olishi va javobni mantiqiy bayon qilishi til malakalariga bog'liq. O'qish savodxonligi boshlang'ich sinfda shakllangan o'qish malakasi, matn mazmunini tushunish va tahlil qilish ko'nikmasi butun keyingi o'qish jarayonining muvaffaqiyatini belgilaydi. Tafakkur va mantiqni shakllantirish mantiqiy fikrlash asosi bu til va fikrlash uzviy bog'liqdir. Grammatik

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

qoidalarni, gap qurilishini sintaksis, so‘z ma’nolarini leksika o‘rganish bolada mantiqiy zanjirni yaratish, tushunchalarni umumlashtirish va farqlash qobiliyatini rivojlantiradi.

Tanqidiy fikrlash poydevori bu savol berish, o‘z fikrini asoslash, o‘zgalar fikriga munosabat bildirish kabi elementar tanqidiy fikrlash ko‘nikmalari aynan ona tili darslarida nutqiy faoliyat orqali shakllanadi. Shaxsiy kamolot va tarbiya

nutq madaniyati va odobi ona tili darslarida to‘g‘ri talaffuz orfoepiya, chiroyli yozuv husnixat va muomala madaniyati o‘rgatiladi. Bu esa bolaning shaxsiy madaniyati va jamiyatdagi ijtimoiy muloqot ko‘nikmasini shakllantiradi. Milliy qadriyatlarni anglash darsliklardagi matnlar, hikoyalar va she’rlar orqali bolalar o‘z milliy qadriyatlari, tarixi, urf-odatlari va Vatan tuyg‘usi bilan tanishadilar.

Bugungi globallashuv va raqamlashtirish sharoitida boshlang‘ich ona tili ta’limining dolzarbligi yanada ortdi. Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish “4K” ko‘nikmalari talabi zamonaviy ta’lim standartlari o‘quvchidan kommunikatsiya muloqot, kollaboratsiya (hamkorlik), kreativlik (ijodkorlik) va kritik fikrlash (tanqidiy fikrlash) ni talab qiladi. Ona tili darslari bu ko‘nikmalarni o‘zaro munozara, guruh ishi, ijodiy yozma ishlar orqali rivojlantiruvchi asosiy platformadir. Nutqiy faollik ona tili darslarining asosiy maqsadi endi faqat qoidalarni yodlatish emas, balki o‘quvchini erkin, ravon va ishonchli gapirishga o‘rgatishdir.

Media savodxonlikka poydevor hozirda bolalar juda katta axborot oqimi bilan to‘qnash keladi. Boshlang‘ich ona tili darslarida shakllangan matnni tahlil qilish, asosiy g‘oyani ajratish va axborotga baho berish qobiliyati kelajakda media savodxonlikni rivojlantirish uchun zaruriy baza bo‘lib xizmat qiladi. Xatolarsiz yozuv va elektron muloqot yozma muloqotning o‘rni elektron pochta, chat va ijtimoiy tarmoqlar keng tarqalgan davrda savodli va to‘g‘ri yozishning ahamiyati oshdi. Boshlang‘ich sinflarda mustahkamlangan orfoepik, orfografik va punktuatsion savodxonlik bu muloqot turining sifatini belgilaydi. Zamonaviyligi metodik yangilanishlar ona tili darslarining zamonaviyligi – bu faqatgina mavzu dolzarbligida emas, balki o‘qitish metodikasi va texnologiyalarining yangilanishida ham namoyon bo‘ladi.

Interfaol ta’lim va o‘yin texnologiyalari interfaol metodlar an’anaviy ma’ruza usuli o‘rniga “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Munozara”, “Rolli o‘yinlar” kabi interfaol metodlardan foydalanish. Bu bolaning passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylanishini ta’minlaydi. Multimedia imkoniyatlari ona tili darslarida audiomateriallar, videoroliklar va elektron darsliklardan foydalanish o‘quv materialini har tomonlama, vizual va sensorli idrok etishga yordam beradi. Texnologiyalar integratsiyasi kompyuter dasturlari yordamida matnni tahlil qilish, lug‘at boyligini mustahkamlashga qaratilgan mobil ilovalar va elektron mashqlarni qo‘llash zamonaviy ta’limning ajralmas qismidir. Boshlang‘ich sinflarda ona tili darslari shunchaki bir o‘quv fani emas, balki bolaning til, fikr va axloqiy dunyoqarashini shakllantiruvchi, uning keyingi hayotiy va professional faoliyati uchun kompetentlik asosini yaratuvchi fundamental ta’lim bosqichidir. Bu darslarning dolzarbligi va zamonaviyligi esa interfaol va raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali mustahkamlanadi.

XXI asr – axborotlashgan jamiyat, “4K” Kreativlik, Kritika, Kommunikatsiya, Kollaboratsiya ko‘nikmalarini talab qiladi. An’anaviy usullar bu talablarga javob bera olmayapti. Ta’lim sifatini oshirishda O‘zbekistonda ta’lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar ta’lim to'g'risidagi qonun, taraqqiyot strategiyasi o‘quvchilarni mustaqil fikrlashga, izlanishga o‘rgatishni asosiy vazifa qilib qo‘yadi. Ona tilining o'rniga tuxtalib o`tadigan bo‘lsak ona tili – milliy o‘zlikni anglash,

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-11

dunyoqarashni shakllantirish asosidir. Interfaol ta'lim orqali tilning o'rgatilishini qiziqarli, amaliy va chuqur anglanadigan jarayonga aylantirish zarur.

Maqsadi ona tili darslarida interfaol metodlarning samaradorligini nazariy va amaliy jihatdan asoslash. Interfaol ta'limning didaktik imkoniyatlarini o'quvchining faolligi, nutqiy madaniyati, fikrlash qobiliyatlarini ochib berdi.

Interfaol ta'limning nazariy asoslari interfaol ta'lim tushunchasi va mohiyati shundan ibotarki ta'rif interfaol "Inter" – o'zaro, "Akt" – faoliyat - bu o'qituvchi va o'quvchi, shuningdek, o'quvchilarning o'zaro faol hamkorligi asosida kechadigan ta'lim jarayoni. O'quvchi passiv tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi, bilimlarni quruvchi sub'ektdir. An'anaviy ta'limdan farqi bilimlarni tayyor holda berishdan voz kechish, o'quvchining muammoli vaziyatlarni yechish orqali bilim olishini ta'minlash. Didaktik imkoniyatlar nima beradi? O'quvchilar faolligini oshirish zero, dars jarayonida o'quvchining faolligi 80% gacha oshadi.

Kreativ va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish o'quvchi mavzuga bir tomonlama emas, balki turli pakurslardan yondashishga o'rganadi "Olti fikrlash shlyapasi". Kommunikativ kompetensiyani shakllantirish og'zaki va yozma nutqni rivojlantirish munozara, debat, yozma tahlil. Hamkorlik va jamoadagi ishlash ko'nikmasini shakllantirishda guruhda mas'uliyatni his qilish, birgalikda qaror qabul qilish (Kollaboratsiya). Mustaqil o'rganishga o'rgatish izlanish, axborotni tahlil qilish va umumlashtirish mustaqil bilish faoliyati.

Ona tili darslarida interfaol metodlarni qo'llash mexanizmlari bu bo'limda aynan ona tili materialini o'rgatishda qo'llaniladigan eng samarali metodlar tahlil qilinadi. Interfaol ta'limda axborot texnologiyalarining o'rni interfaol ta'limni zamonaviy AKT Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari vositalarisiz tasavvur etib bo'lmaydi. Multimedia ona tili darslarida video, audio materiallar, animatsiyalardan foydalanish orqali mavzuni hissiy va vizual idrok etishni kuchaytirish masalan, nutq madaniyatiga oid videoroliklar. Elektron resurslar lug'atlar, ensiklopediyalar, korpus lingvistikasi materiallaridan foydalanib, o'quvchilarni mustaqil tadqiqot olib borishga o'rgatish.

Ona tili darslarida interfaol ta'limni qo'llash nafaqat mavzuni o'zlashtirish sifatini oshiradi, balki o'quvchilarni mustaqil, ijodiy va tanqidiy fikrlovchi shaxs sifatida shakllantirishning muhim didaktik imkoniyatlariga ega. Bu bugungi kun o'qituvchisidan talab etiladigan professional kompetensiyadir amaliy takliflar o'qituvchilar malakasini oshirish ona tili o'qituvchilari uchun interfaol metodikalar bo'yicha tizimli seminarlar va master-klasslar tashkil etish. Metodik qo'llanmalar har bir sinf va mavzu uchun interfaol metodlarni qo'llash bo'yicha tayyor didaktik materiallar bazasini yaratish ushbu reja va tezislar sizga maqolani tahliliy, keng qamrovli va dolzarb ma'lumotlarga asoslangan holda yozishga yordam beradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1.Shabbazova Dilfuza Ruziqulovna.ONA TILI O'QITISH METODIKASI. Toshkent"METODIST NASHRIYOTI"2023.

2. Qosimova. K. Boshlang'ich sinflarda imlosi qiyin so'zlarni o'rgatish. -T.1964. 3. PIRLS 2011 baholash asosi. Ina V.S. Mullis, Maykl O. Martin, Enn M. Kennedi, Keti L. Trong, Marian Sainsberi.

4.Daminova Dilbar Melimurodovna METHODOLOGY FOR DEVELOPING MATHEMATICAL LITERACY SKILLS IN PRIMARY CLASS STUDENTS. NOVATEUR PUBLICATIONS JournalNX- A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal . -October -2023, 2023-yil.88-92-bet

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261,SJIF 2022-2.889, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

VOLUME-5, ISSUE-11

5.Daminova Dilbar Melimurodovna, & Muxtorova Lobar Abdimannabovna. ISSUES OF MATHEMATICAL LITERACY DEVELOPMENT IN WORLD SCIENCE. GALAXY INTERNATIONAL INTERDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL (GIIRJ) ISSN (E): 2347-6915 Vol. 11, Issue 03, March. (2023). -3-4-mart 2023, 2023-yil.307-311-betlar

6.Daminova Dilbar Melimurodovna, & Muxtorova Lobar Abdimannabovna PEDAGOGPEDACOGICAL OPPORTUNITIES OF FORMING MATHEMATICAL LITERACY SKILLS OF PRIMARY SCHOOL PUPILS. WEB OF SCINTIST: WEB OF SCINTER:INTERNATIONAL SCINTIFIC RESEARCH JOURNAL. -3.Mar..2023, 2023-yil.971-976-bet

7. Daminova Dilbar Melimurodovna .TIMSS TADQIQOTLARIDA MATEMATIK BILIM VA KO‘NIKMALAR TIZIMINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISH. Globallashuv sharoitida innovatsion texnologiyalar va oliy ta`limning dolzarb muammolari. Metodist nashriyoti” 2023-yil. 532-534-bet

8.Daminova Dilbar Melimurodovna ONA TILINI FANLARARO O`QITISHDA NUTQIY FAOLIYATNI RIVOJLANTIRISH METODIKASI. INTER EDUGATION.CLOBAL STUDY. -2024.N4(1), B:122-128-bet

9.Daminova Dilbar Melimurodovna.Ona tilini fanlararo o`qitishda nutqiy faoliyatni rivoglantirish metodikasi. Til va adabiyotlar.uz 84-86-betlar

10. Daminova Dilbar Melimurodovna, & Salimova Ruxshona Chori qizi. KICHIK YOSHDAGI O`QUVCHILAR NUTQINI O`STIRISHNING VAZIFALARI ,METODLARI VA VOSITALARI. INTERNATIONAL CONFERENCE ON MODERN DEVELOPMENT OF PEDAGOGY AND LINGUISTICS.53-57-betlar.